

บทที่ 4

สารเคมี อุปกรณ์ และการทดลอง

4.1 สารเคมี

สารเคมีที่ใช้ในการทดลอง แสดงในตารางที่ 4.1

ตาราง 4.1 ชื่อสาร หน้าที่ ความบริสุทธิ์ และบริษัทผู้ผลิตสารเคมี

ชื่อสารเคมี	หน้าที่	ความบริสุทธิ์	บริษัทผู้ผลิต
แอล (+) - แลคติก แอซิด (L(+)-Lactic acid)	มอนอเมอร์	90%	Fluka AG
พอลิแคโปรแลคโตน (Polycaprolactone)	พอลิเมอร์	เกรดสำหรับ ห้องปฏิบัติการ	Fluka AG
แอนติโมนีไตรออกไซด์ (Antimony trioxide)	ตัวเร่งปฏิกิริยา	เกรดสำหรับ ห้องปฏิบัติการ	Fluka AG
สแตนนัส ออกโตเอต (Stannous octoate)	ตัวริเริ่ม	95%	Sigma
กรดพารา-ทอลูอินซัลโฟนิก (p-toluene sulfonic acid)	ตัวเร่งปฏิกิริยา	99%	Fluka AG
เอทิลอะซิเตต (Ethyl acetate)	ตัวทำละลาย	เกรดสำหรับ การวิเคราะห์	E. Merck
นอร์มัล-เฮกเซน (n-Hexane)	สารตกตะกอน	เกรดสำหรับ การวิเคราะห์	E. Merck
คลอโรฟอร์ม (Chloroform)	ตัวทำละลาย	เกรดสำหรับ การวิเคราะห์	E. Merck
ไตรบิวทิล ทิน เมทอไซด์ (Tributyltin methoxide)	ตัวเร่งปฏิกิริยา	97%	Aldrich

ตาราง 4.1 (ต่อ)

ชื่อสารเคมี	หน้าที่	ความบริสุทธิ์	บริษัทผู้ผลิต
เม็ดดูดความชื้น มีขนาดของเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 อังสตรอม (Molecular sieves 4 Å)	สารดูดความชื้น	เกรดสำหรับห้องปฏิบัติการ	Fluka AG
แคลเซียมคลอไรด์ (Calcium chloride)	สารดูดความชื้น	เกรดสำหรับห้องปฏิบัติการ	E. Merck

4.2. อุปกรณ์และเครื่องมือ

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสมบัติ และลักษณะเฉพาะของพอลิเมอร์ต่างๆ ที่ใช้ในการทดลองนี้ แสดงไว้ในตาราง 4.2

ตาราง 4.2 อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ชื่ออุปกรณ์และเครื่องมือ	บริษัท	รุ่น
อินฟราเรดสเปกโตรมิเตอร์ (Infrared Spectrometer)	Jasco	810
ดิฟเฟอเรนเชียลสแกนนิ่งแคลอริมิเตอร์ (Differential Scanning Calorimeter)	Perkin – Elmer	DSC 7
เทอร์โมกราวิมิเตอร์ (Thermogravimetric Analyzer)	Perkin – Elmer	TGA 7
โปรตอน-เอ็นเอ็มอาร์ สเปกโทรสโกปี (^1H -NMR Spectroscopy)	Bruker	DPX 300
คาร์บอน-13 เอ็นเอ็มอาร์สเปกโทรสโกปี (^{13}C -NMR Spectroscopy)	Bruker	DPX 300
เจลเพอร์มิเอชันโครมาโทกราฟี (Gel Permeation Chromatography)	Waters	150 – CV
ยูเบโลดส์ วิสโคมิเตอร์ (ubbelohde viscometer)	Schott-Gerate	531 00 Size 00

ตาราง 4.1 (ต่อ)

ชื่ออุปกรณ์และเครื่องมือ	บริษัท	รุ่น
เครื่องวัดโคมิเตอร์ระบบอัตโนมัติ พร้อม เครื่องพิมพ์ข้อมูล (Automatic viscosity Measuring system and Measuring system Data printer)	Schott-Gerate	AVS 300

รายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้ในการหาสมบัติและลักษณะเฉพาะพอลิเมอร์ โดยใช้เทคนิคต่างๆ มีดังต่อไปนี้

4.2.1 อินฟราเรดสเปกโทรสโคปี [49]

เทคนิคอินฟราเรดสเปกโทรสโคปี (Infrared Spectroscopy; IR) เป็นเทคนิคที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์พิสูจน์และศึกษาเกี่ยวกับโมเลกุลของสาร เช่น การหาหมู่ฟังก์ชันที่ปรากฏออกมาที่ความถี่ในอินฟราเรดสเปกตรัมของหมู่ฟังก์ชันต่างกัน มีการดูดกลืนรังสีในช่วงคลื่นต่างกัน ในการทดลองนี้ใช้เครื่องอินฟราเรดสเปกโทรมิเตอร์ของ Jasco รุ่น FT-IR 810 ในการศึกษาอินฟราเรดสเปกตรัมของสารต่างๆ ทำโดยการนำพอลิเมอร์ที่ต้องการทดสอบด้วยอินฟราเรดสเปกโทรสโคปี มาบดให้เป็นผงละเอียดอบที่อุณหภูมิ 50 °C ในตู้อบสูญญากาศ เพื่อไล่ความชื้นจนน้ำหนักคงที่ แล้วนำไปละลายในคลอโรฟอร์มเป็นตัวทำละลายที่เหมาะสม เพื่อทำการเคลือบบนเซลล์ตั้งทิ้งจนคลอโรฟอร์มระเหยแล้วจึงวิเคราะห์ด้วยเครื่องอินฟราเรดสเปกโทรสโคปี

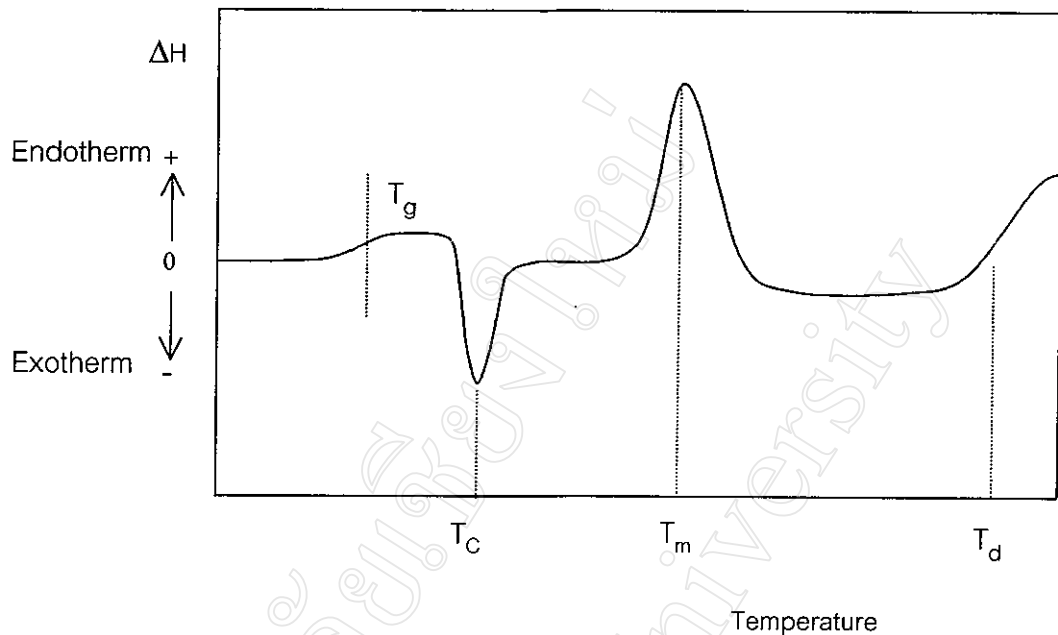
4.2.2 การวิเคราะห์ทางความร้อน เครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์สมบัติทางความร้อนที่นิยมใช้มี 2 เทคนิค คือ ดิฟเฟอเรนเชียลสแกนนิ่งแคลอริเมตรีและเทอร์โมกราวิเมตรี

4.2.2.1 ดิฟเฟอเรนเชียล สแกนนิ่ง แคลอริเมตรี [50, 51]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ Perkin-Elmer DSC 7 เป็นเทคนิคที่วัดความแตกต่างของพลังงานที่ให้แก่สารที่สังเคราะห์เทียบกับสารมาตรฐาน โดยที่สารมาตรฐานต้องเฉื่อยต่อความร้อนในช่วงอุณหภูมิที่ใช้ทดลอง

DSC เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย สำหรับการวัดค่าการเปลี่ยนแปลงทางความร้อน (heat flow) ที่ให้กับสารตัวอย่าง เมื่อสารตัวอย่างเกิดปฏิกิริยาดูดความร้อน (endothermic

reaction) ส่วนค่าการเปลี่ยนแปลงทางความร้อนที่ออกจากสารตัวอย่าง เมื่อสารตัวอย่างเกิดปฏิกิริยาคายความร้อน (exothermic reaction) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางความร้อนใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูดความร้อน หรือการปลดปล่อยความร้อน สามารถศึกษาได้ดังเช่น ค่า T_g เป็นค่าอุณหภูมิการเปลี่ยนสถานะคล้ายแก้ว (glass transition temperature) ค่า T_c เป็นอุณหภูมิที่พอลิเมอร์ส่วนที่เป็นอสัณฐานเกิดเป็นผลึก (crystalline temperature) ค่า T_m เป็นอุณหภูมิหลอมตัวของผลึก (crystalline melting temperature) และ T_d เป็นอุณหภูมิที่เริ่มเกิดการสลายตัว (degradation temperature) ส่วนใหญ่พอลิเมอร์มีโครงสร้างกิ่งผลึกคือมีลักษณะส่วนที่เป็นอสัณฐานปะปนอยู่กับส่วนที่เป็นผลึก ดังนั้นในขณะที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางความร้อน ผลลัพธ์ที่ได้ปรากฏออกมาในรูปของ baseline แต่เมื่อเกิดมีการเปลี่ยนแปลงทางความร้อนเกิดขึ้นไม่ว่าเป็นการดูดหรือคายความร้อน โดยปรากฏสัญญาณทางความร้อน คือ ถ้าเป็นปฏิกิริยาดูดความร้อนปรากฏสัญญาณทางความร้อนเป็นในเชิงบวก ซึ่งเป็นการเพิ่มความร้อนให้กับพอลิเมอร์ โดยมีการเปลี่ยนแปลงจุดแรก คือ จุด T_g เนื่องจากพอลิเมอร์ในส่วนที่เป็นอสัณฐาน เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสถานะของแข็งคล้ายแก้ว (glassy state) ไปเป็นสถานะคล้ายยาง (rubber state) เมื่อเพิ่มอุณหภูมิขึ้นเรื่อยๆ ในพอลิเมอร์บางตัวมีการจัดเรียงตัวใหม่เกิดเป็นผลึก ณ จุด T_c เป็นปฏิกิริยาคายพลังงานปรากฏสัญญาณทางความร้อนในเชิงลบ เมื่ออุณหภูมิเพิ่มจนถึงจุด T_m พอลิเมอร์ที่มีลักษณะเป็นผลึกเปลี่ยนสถานะจากของแข็งไปเป็นของเหลวหนืด เมื่ออยู่ในสถานะหลอมเหลว (melt state) และถ้ามีการให้อุณหภูมิสูงขึ้นไปอีก ทำให้เกิด T_d ขึ้นได้ ส่งผลให้พอลิเมอร์เกิดการสลายตัว แต่ในพอลิเมอร์บางชนิดอาจสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงได้ไม่ครบทุกขั้นตอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเป็นอสัณฐานหรือความเป็นผลึกของพอลิเมอร์แต่ละชนิด ผลการวัดค่าที่ได้แสดงออกมาในรูปกราฟระหว่างพลังงานที่สารดูดเข้าหรือคายออกมาจากสารตัวอย่าง กับอุณหภูมิที่ให้ เรียกว่า **เทอร์โมแกรม** ดังรูป 4.1 เป็นเทอร์โมแกรม DSC ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบันทึกเชิงปริมาณของการเปลี่ยนแปลงทางความร้อนที่เข้าหรือออกจากสารตัวอย่าง ซึ่งเป็นการทำให้สารนั้นมีอุณหภูมิเท่ากับอุณหภูมิของสารอ้างอิงโดยพื้นที่ใต้ฟีกเป็นสัดส่วนโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงความร้อน ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางความร้อนที่สารดูดเข้าไปหรือความร้อนของการหลอมเหลว (heat of fusion หรือ ΔH_f) เนื่องจากความร้อนของการหลอมเหลวเป็นสัดส่วนโดยตรงกับเปอร์เซ็นต์ความเป็นผลึก แต่ถ้าการเปลี่ยนแปลงทางความร้อนที่สารคายออกมาหรือ ΔH_c เป็นความร้อนที่ทำให้เกิดผลึก ดูได้จากพื้นที่ใต้ฟีกที่อยู่บนและล่างเส้น baseline ตามลำดับ

รูป 4.1 เทอร์โมแกรมโดยทั่วไปของ DSC

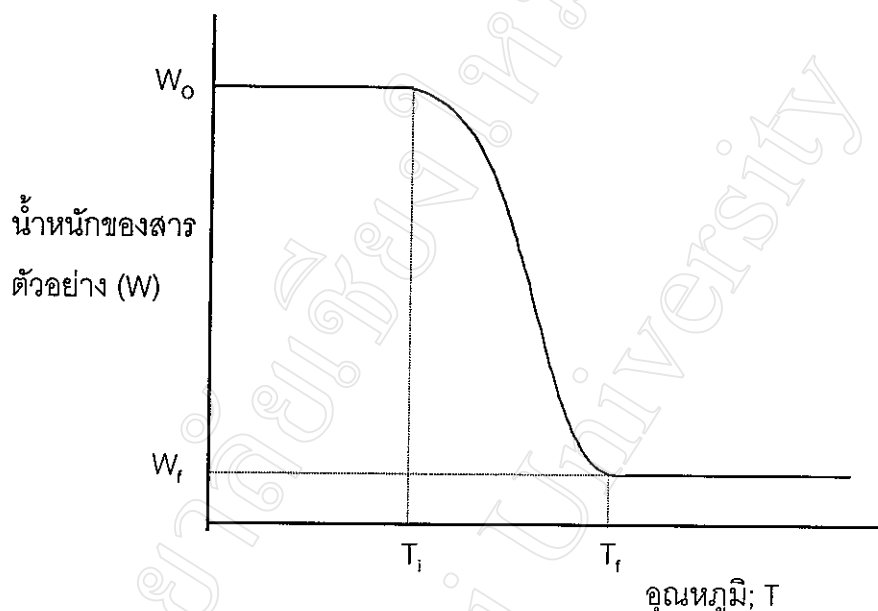
4.2.2.2 เทคนิคเทอร์โมกราวิเมตรี [52, 53]

ในการทดลองได้ศึกษาการสลายตัวทางความร้อนของพอลิเมอร์เบลนด์ที่เตรียมขึ้นโดยวิธีต่างๆ แล้วทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับ poly(L-lactic acid) และ polycaprolactone ที่ยังไม่เบลนด์ โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า thermogravimetric analyzer ของบริษัท Perkin-Elmer รุ่น TGA 7 เป็นวัดการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักของสารเทียบกับอุณหภูมิ โดยกำหนดให้มีอัตราการให้ความร้อนคงที่และการวิเคราะห์ทำภายใต้บรรยากาศของก๊าซเฉื่อย เช่น ก๊าซไนโตรเจน เพื่อกำจัดไอของสารและก๊าซออกซิเจนที่เกิดจากการสลายตัวออกจากระบบ โดยนำมาวิเคราะห์ต้องบดให้เป็นผงและอบที่อุณหภูมิ 50 °C ภายใต้บรรยากาศของสุญญากาศจนน้ำหนักคงที่ เพื่อระเหยน้ำออกจากพอลิเมอร์ก่อนนำไปทดสอบ

โดยทั่วไปเทคนิคเทอร์โมกราวิเมตรี จะสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ชนิดคือ

1. Isothermal thermogravimetry วิธีการนี้ใช้ในการศึกษาสมบัติของโพลิเมอร์ละลายทางด้านความเสถียรต่อความร้อน (thermal stability) ซึ่งแสดงการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักของสารตัวอย่างที่สัมพันธ์กับเวลาที่เพิ่มขึ้นในขณะที่ทำการควบคุมให้อุณหภูมิคงที่
2. Non-isothermal thermogravimetry หรืออาจเรียกว่า ไดนามิก เทอร์โมกราวิเมตรี (Dynamic thermogravimetry) เป็นการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักของสารต่อการเพิ่มขึ้นของเวลาและอุณหภูมิ ในขณะที่ควบคุมอัตราการเพิ่มความร้อนนั้นคงที่

ในการศึกษาสมบัติของโพลิเมอร์ละลายทางด้านการเสถียรต่อความร้อน โดยใช้ไดนามิก เทอร์โมกราวิเมตรีเครื่องมือการใช้ Stanton Termobalance (Model TR-1) ได้กราฟ TG ดังนี้

รูป 4.2 ความเสถียรทางความร้อน โดยใช้ไดนามิก เทอร์โมกราวิเมตรีของพอลิเมอร์

จากรูป 4.2 ตัวแปรที่อยู่ในกราฟมีความหมายดังนี้คือ W_0 เป็นน้ำหนักเริ่มต้นของสารตัวอย่าง W_r เป็นน้ำหนักสุดท้ายของสารตัวอย่าง T_i เป็นอุณหภูมิที่เริ่มสูญเสียน้ำหนักและ T_r เป็นอุณหภูมิหลังการสูญเสียน้ำหนัก โดยการสูญเสียน้ำหนักอยู่ในช่วง $T_i \rightarrow T_r$ ซึ่งกราฟ TG ที่ได้นอกจากจะบอกถึงความเสถียรของโพลิเมอร์ต่อความร้อนแล้วยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะในกระบวนการผลิตของโพลิเมอร์ได้อีกด้วย ซึ่งช่วงอุณหภูมิระหว่างการหลอมเหลวแบบสมบูรณ์ของโพลิเมอร์ละลาย (ผลที่ได้จากเครื่อง DSC) กับการเริ่มต้นของการสลายตัวโดยความร้อน (ผลที่ได้จากเครื่อง TG) แสดงถึงช่วงอุณหภูมิที่ใช้ในกระบวนการผลิต (processing range) ของโพลิเมอร์ที่ใช้ในกระบวนการผลิต เช่น melt spinning โดยปกติอุณหภูมิที่ใช้ในกระบวนการผลิตเป็นอุณหภูมิที่สูงกว่าช่วงอุณหภูมิหลอมเหลว โดยที่ จะสูงกว่าจนมากพอที่สามารถลดความหนืดในการหลอมของพอลิเมอร์ได้ แต่ต้องเป็นอุณหภูมิที่ต่ำกว่าอุณหภูมิที่พอลิเมอร์เริ่มมีการสูญเสียน้ำหนัก เพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสียสมบัติของพอลิเมอร์เนื่องจากการสลายตัวโดยความร้อนต่อตัวอย่างพอลิเมอร์ในกระบวนการผลิต

4.2.3 นิวเคลียร์แมกเนติกเรโซแนนซ์สเปกโทรสโคปี [54, 55]

นิวเคลียร์แมกเนติกเรโซแนนซ์สเปกโทรสโคปี หรือมีชื่อย่อว่า "NMR" เป็นเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการวัดระดับพลังงานที่แตกต่างกันของนิวเคลียสที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสนามแม่เหล็ก ซึ่งเทคนิค NMR มีประโยชน์อย่างมากในการศึกษาเกี่ยวกับสูตรโครงสร้างของสารไม่ว่าจะเป็นสารอินทรีย์ สารอนินทรีย์หรือพอลิเมอร์ และยังสามารถนำมาใช้ในการหาปริมาณวิเคราะห์ได้อีกด้วย เช่น สามารถศึกษาหาสัดส่วนของพอลิเมอร์การกระจายตัวของมอนอเมอร์ เป็นต้น ในการศึกษาพอลิเมอร์แสดงออกในรูปเส้นของสเปกตรัมและแยกเส้นสเปกตรัมของแต่ละส่วนของพอลิเมอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ NMR ที่ใช้ในปัจจุบันมี 2 ชนิด คือ โปรตอน-เอ็นเอ็มอาร์ (^1H -NMR) และคาร์บอน 13-เอ็นเอ็มอาร์ (^{13}C -NMR) ซึ่ง ^1H -NMR จะใช้ได้เฉพาะพวกที่มีน้ำหนักโมเลกุลต่ำ หรือพวกที่มีสายโซ่สั้นเช่น พอลิเมอร์หรือสารประกอบอินทรีย์ สามารถใช้ ^1H -NMR อาจใช้ที่ความถี่ต่ำหรือที่อุณหภูมิต่ำได้พิกที่ได้แหลมคมชัด แต่ในกรณีของสารหรือสารประกอบพอลิเมอร์ที่มีน้ำหนักโมเลกุลสูง หรือมีสายโซ่โมเลกุลยาว ถ้าใช้ ^1H -NMR ที่ความถี่และอุณหภูมิต่ำจะได้พิกที่กว้าง หรืออาจเกิดการคัปปลิง (coupling) จึงมีการปรับปรุงโดยการเพิ่มอุณหภูมิ และความเข้มข้นของสนามแม่เหล็กเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีหลายขนาดตั้งแต่ 60, 100, 300 MHz ทำให้การวิเคราะห์ถูกต้องมากยิ่งขึ้นแต่ราคาเครื่องก็แพงขึ้นตามด้วยอย่างมาก ดังนั้นถ้าเป็นสารหรือสารประกอบพอลิเมอร์ควรจะเปลี่ยนไปใช้ ^{13}C -NMR แทน สามารถวิเคราะห์ให้ผลดีกว่า

หลังจากได้ผลมาแล้วต้องทำการวิเคราะห์ NMR สเปกตรัม ตัวอย่างการวิเคราะห์ ^1H -NMR คือ ดูค่า chemical shift ว่าโปรตอนเกาะอยู่ที่คาร์บอนหมู่ใด และมีค่า integrating เพื่อหาจำนวนของโปรตอนของพิกแต่ละกลุ่ม ดูลักษณะของพิกว่าเป็นโปรตอนชนิดใด และหา peak splitting เพื่อดูจำนวนโปรตอนที่อยู่ข้างเคียง

4.2.4 เจล เพอร์มิเอชัน โครมาโทกราฟี [56]

เทคนิค GPC เป็น size exclusion chromatography โดยเป็นเทคนิคที่ใช้แยกและตรวจหาสารประกอบที่มีน้ำหนักโมเลกุลสูงจนถึง 10^6 เช่น สารพอลิเมอร์ต่างๆ เส้นใยและเรซิน พอลิเมอร์โมเช็ด การแยกและวิเคราะห์หาขนาดและการกระจายตัวของน้ำหนักโมเลกุลของพอลิเมอร์ โดยผ่านสารละลายพอลิเมอร์ลงในคอลัมน์ที่บรรจุด้วยอนุภาคที่เป็นรูพรุน ซึ่งมีทั้งที่เป็นเจลอ่อนนุ่ม หรืออาจจะแข็งมากหรือค่อนข้างแข็ง ตัวอย่างเช่น polyvinyl acetate หรือ polystyrene เป็นเจลที่ค่อนข้างแข็งเพราะมีลักษณะเป็นโครงสร้างร่างแห เป็นสามมิติ หรือ

อาจใช้เมล็ดซิลิกาที่มีรูพรุน อัตราเร็วของการเคลื่อนที่ของอนุภาคพอลิเมอร์ ขึ้นอยู่กับขนาด น้ำหนักโมเลกุลของพอลิเมอร์กับสารที่อยู่ในคอลัมน์ ความแตกต่างของอัตราการเคลื่อนที่ของ สารละลายพอลิเมอร์ จึงมีผลทำให้เกิดการแยกขนาดของสารประกอบที่ได้รับการวัดส่วนต่างๆ ที่ผ่านออกมาจากคอลัมน์ โดยพอลิเมอร์ที่มีโมเลกุลขนาดเล็ก สามารถแพร่ผ่านเข้าไปในรู ของอนุภาคที่บรรจุอยู่ในคอลัมน์ที่มีขนาดเล็กนั้นได้ทำให้เคลื่อนที่ออกมาช้า ส่วนโมเลกุลที่มี ขนาดกึ่งกลางไม่ใหญ่มากนัก จะแพร่ผ่านได้เฉพาะบางส่วนของรูและจะถูกกีดกันจากรูที่เล็ก กว่าโมเลกุล สำหรับโมเลกุลที่มีขนาดใหญ่มากจะถูกกีดกันออกไป โดยไม่สามารถแพร่เข้าไป ในรูพรุนได้ ดังนั้นโมเลกุลที่มีขนาดใหญ่ จึงเดินทางเร็วมากและออกมาจากคอลัมน์เป็นพวก แรกและลดหลั่นตามขนาดของโมเลกุลที่เล็กลง โดยโมเลกุลขนาดเล็กจะออกมาหลังสุด

4.2.5 การหาความหนืดของสารละลายพอลิเมอร์ผสม [57-60]

การหาความหนืดของสารละลายพอลิเมอร์ผสม เมื่อพอลิเมอร์ละลายในตัวทำละลาย ที่เหมาะสม แล้วจะเกิดแรงกระทำระหว่างพอลิเมอร์กับโมเลกุลของตัวทำละลาย ทำให้สายโซ่ พอลิเมอร์มีจัดเรียงตัวในรูปแบบต่างๆ กันไป ขึ้นอยู่กับแรงกระทำระหว่างพอลิเมอร์กับตัว ทำละลายแต่ละคู่ ถ้าพอลิเมอร์กับตัวทำละลายมีแรงกระทำสูง สายโซ่ของพอลิเมอร์ยืดออก มาเป็นเส้น แต่ถ้ามีแรงกระทำน้อยพอลิเมอร์จะขดรวมกันเป็นกลุ่มก้อน เรียกลักษณะนี้ว่า ทรงกลม (sphere) ส่วนพอลิเมอร์กับตัวทำละลายที่มีแรงกระทำปานกลางมีลักษณะขดรวม กันเป็นกลุ่มอย่างหลวมๆ ไม่เป็นระเบียบมีลักษณะเป็น แรนดอม คอยด์ (random coil) [57]

เมื่อตัวทำละลายเปลี่ยนไป ส่งผลทำให้รูปร่างของพอลิเมอร์เปลี่ยน นอกจากแรง กระทำระหว่างพอลิเมอร์กับตัวทำละลาย จะทำให้พอลิเมอร์มีรูปร่างต่างกันแล้วยังทำให้สาร ละลายพอลิเมอร์มีความหนืดมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับความหนืดของตัวทำละลายบริสุทธิ์ เพราะพอลิเมอร์มีโมเลกุลขนาดใหญ่ เมื่อตัวทำละลายเข้าไปล้อมรอบทำให้มีขนาดอยู่ในช่วง ของคอลลอยด์ จึงทำให้เกิดความหนืดสูงขึ้น แรงกระทำระหว่างพอลิเมอร์กับตัวทำละลายที่มี ตัวทำละลายอยู่รอบคล้ายทรงกลมเรียก ทรงกลมของแรงกระทำ (sphere of interaction)

$$\text{จะได้ว่า } \eta > \eta_0$$

เมื่อ η คือ ความหนืดของสารละลายพอลิเมอร์ที่อุณหภูมิหนึ่งๆ

η_0 คือ ความหนืดของตัวทำละลายบริสุทธิ์ที่อุณหภูมิเดียวกัน

ความหนืดของสารละลายพอลิเมอร์ขึ้นอยู่กับ อุณหภูมิ ความเข้มข้นของสารละลายธรรมชาติของตัวทำละลาย ชนิดและน้ำหนักโมเลกุลของพอลิเมอร์ เมื่อน้ำหนักโมเลกุลและความเข้มข้นของสารละลายพอลิเมอร์มีค่ามากขึ้น จะทำให้ความหนืดมีค่ามากขึ้น แต่ในทางตรงข้ามถ้าอุณหภูมิสูงขึ้นจะทำให้ความหนืดจะมีค่าลดลง

เครื่องมือสำหรับวัดค่าความหนืดเรียกว่า “วิสโคมิเตอร์” มีอยู่ 2 แบบคือ ออสท์วาลด์ วิสโคมิเตอร์ (ostwald viscometer) และยูเบโลห์ดี วิสโคมิเตอร์ (ubbelohde viscometer) ซึ่งวิสโคมิเตอร์ทั้งสองแบบนี้มีหลักการที่คล้ายคลึงกัน โดยทำการวัดเวลาในการไหลของตัวทำละลายกับสารละลายพอลิเมอร์ผสม แต่จะมีความแตกต่างกันตรงที่วิสโคมิเตอร์แบบยูเบโลห์ดีที่สามารถทำการเจือจางความเข้มข้นของสารละลายได้ภายในวิสโคมิเตอร์

ในงานวิจัยเลือกใช้วิสโคมิเตอร์แบบยูเบโลห์ดี เพื่อทำการวัดเวลาของการไหลของตัวทำละลายกับสารละลาย แล้วนำไปหาความหนืด ดังการคำนวณต่อไปนี้

การคำนวณหาความหนืดของสารละลายพอลิเมอร์

ความหนืดของตัวทำละลาย (η_0) ได้จาก

$$\begin{aligned}\eta_0 &= A\rho_0 t_0 - B\rho_0/t_0 \\ &= A\rho_0 t_0 (1 - B/At_0^2)\end{aligned}$$

ความหนืดของสารละลายพอลิเมอร์ (η) ได้จาก

$$\begin{aligned}\eta &= A\rho t - B\rho/t \\ &= A\rho t (1 - B/At^2)\end{aligned}$$

โดยที่ A, B คือ ค่าคงที่ของวิสโคมิเตอร์แต่ละอัน

ρ_0 คือ ความหนาแน่นของตัวทำละลายบริสุทธิ์

ρ คือ ความหนาแน่นของสารละลาย

t คือ เวลาในการไหลของสารละลาย

t_0 คือ เวลาในการไหลของตัวทำละลายบริสุทธิ์

ในการทดลองทำการเปรียบเทียบค่าความหนืดของสารละลายพอลิเมอร์ต่อความหนืดของตัวทำละลายได้อัตราส่วนของ η/η_0 เรียกว่า ความหนืดสัมพัทธ์ (relative viscosity; η_r)

$$\eta_r = \eta/\eta_0$$

$$\eta_r = \frac{\eta}{\eta_0} = \frac{Apt(1-B/At^2)}{Ap_0t_0(1-B/At_0^2)} \quad (4.1)$$

และเนื่องจากความหนืดของสารละลายพอลิเมอร์สูงกว่าความหนืดของตัวทำละลายบริสุทธิ์ ดังนั้นจะได้ว่าค่าของ $\eta_r > 1$ เสมอ

ในการนำสมการ (4.1) มาใช้โดยมีสมมติฐานที่ช่วยในการคำนวณ 2 ข้อดังนี้คือ

สมมติฐานที่ 1

กรณีนี้ที่สารละลายพอลิเมอร์มีความเข้มข้นเจือจางมากๆ $\leq 1\% \text{ w/v } (\leq 1 \text{ g/100 cm}^3 \text{ หรือ } \leq 1 \text{ g/dl})$ ถือได้ว่าความหนาแน่นของสารละลายมีค่าประมาณกันกับความหนาแน่นของตัวทำละลาย คือ $(\rho \approx \rho_0)$

สมมติฐานที่ 2

เลือกใช้นาฬิกาวิสโคมิเตอร์ที่ให้ค่าเวลาในการไหล t และ t_0 มากกว่า 100 วินาที โดยมีขนาดของวิสโคมิเตอร์ เช่น O, A, B, C, D, E, ... ซึ่งเส้นผ่านศูนย์กลางของหลอดคาปิลลารีเพิ่มขึ้นตามลำดับ ถ้าขนาดของวิสโคมิเตอร์ที่เลือกใช้นั้นมีขนาดเล็ก ใช้เวลาในการไหลนานเมื่อ $t, t_0 > 100$ วินาที จึงทำให้เทอม B/At^2 กับ B/At_0^2 มีค่าต่ำจนสามารถตัดทิ้งได้ จะได้ว่า

$$\eta_r = \frac{\eta}{\eta_0} = \frac{Apt(1-B/At^2)}{Ap_0t_0(1-B/At_0^2)} = \frac{t}{t_0} \quad (4.2)$$

ถ้าพิจารณาเฉพาะค่าความหนืดของพอลิเมอร์ โดยไม่รวมกับตัวทำละลาย แล้วนำค่าที่ได้มาเปรียบเทียบกับค่าความหนืดของตัวทำละลาย จะได้ความสัมพันธ์ใหม่นี้เรียกว่า ความหนืดจำเพาะ (specific viscosity; η_{sp})

$$\eta_{sp} = \frac{\eta - \eta_0}{\eta_0} = \frac{t - t_0}{t_0} = \eta_r - 1 \quad (4.3)$$

ค่า η_{sp} จะแปรเปลี่ยนขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของสารละลายพอลิเมอร์ โดยมีค่า η_{sp} เพิ่มขึ้นเมื่อความเข้มข้นเพิ่มขึ้น เมื่อต้องการค่าความหนืดของสารละลาย โดยไม่ขึ้นอยู่กับความ

เข้มข้นของสารละลายพอลิเมอร์ สามารถทำได้โดยการนำค่า η_{sp} หารด้วยความเข้มข้น (η_{sp}/C) จึงเรียกความสัมพันธ์ใหม่นี้ว่า ความหนืดรีดิวซ์ (reduced viscosity; η_{red})

$$\eta_{red} = \frac{\eta_{sp}}{C} = \frac{\eta_r - 1}{C} \quad (4.4)$$

เมื่อ C เป็นความเข้มข้นของสารละลายพอลิเมอร์ มีหน่วยเป็น g/dl ซึ่งค่าความหนืดรีดิวซ์ยังสามารถเปลี่ยนค่าได้ขึ้นอยู่กับความเข้มข้น แม้ว่าจะไม่มากก็ตาม ดังแสดงได้ในสมการของฮักกินส์ (Huggins equation)

$$\eta_{red} = \eta_{sp}/C = [\eta] + k'[\eta]^2 C \quad (4.5)$$

เมื่อ $[\eta]$ เป็นค่าความหนืดอินทรินซิก มีหน่วยเป็น dl/g

นอกจากนี้ยังมีพารามิเตอร์ทางความหนืดอีกอย่างหนึ่ง คือ ความหนืดอินเฮียเรนต์ (inherent viscosity; η_{inh})

$$\eta_{inh} = (\ln \eta_r)/C \quad (4.6)$$

ส่วนค่า η_{inh} ก็เช่นเดียวกันกับค่า η_{red} ที่จะแปรตามความเข้มข้น ดังแสดงในสมการของเครเมอร์ (Kraemer equation)

$$\eta_{inh} = (\ln \eta_r)/C = [\eta] + k''[\eta]^2 C \quad (4.7)$$

เมื่อ k' คือ ค่าคงที่ของฮักกินส์ (Huggins constant)

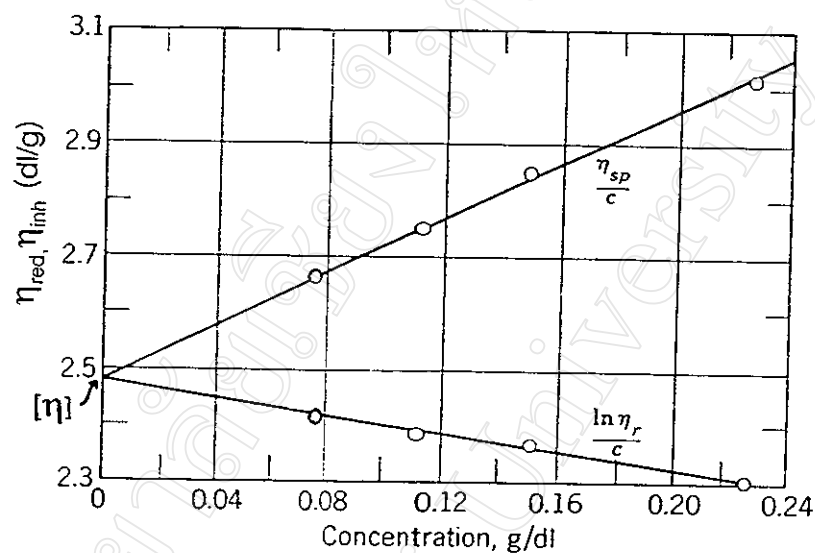
k'' คือ ค่าคงที่ของเครเมอร์ (Kraemer constant)

โดยในทางทฤษฎี จะมีค่าของ $k' - k'' = 0.5$

จากสมการ (4.6) และ (4.7) ที่ความเข้มข้นต่ำมากๆ เทอมสุดท้ายของสมการทั้งสองมีค่าต่ำจนสามารถตัดทิ้งได้ นั่นคือ

$$[\eta] = \lim_{C \rightarrow 0} \eta_{sp}/C = \lim_{C \rightarrow 0} (\ln \eta_r)/C \quad (4.8)$$

ค่า $[\eta]$ หาได้จากจุดตัด (intercept) ที่ $C = 0$ ของการพล็อตกราฟระหว่าง η_{sp}/C กับ C และการพล็อตกราฟระหว่าง $(\ln \eta_r)/C$ กับ C ดังแสดงในรูป 4.3

รูป 4.3 ความสัมพันธ์ระหว่าง η_{red} และ η_{inh} กับความเข้มข้น

จากสมการ (4.1)-(4.8) จึงได้สรุปความสัมพันธ์ของค่าความหนืดในเทอมต่างๆ [61] ไว้ดังตาราง 4.3

ตาราง 4.3 ความสัมพันธ์ของค่าความหนืดในเทอมต่าง ๆ [61]

ชื่อสามัญ (Common name)	ชื่อทางการ (recommended name)	สัญลักษณ์และสมการแสดงค่า (symbol and defining equation)
Relative viscosity	Viscosity ratio	$\eta_r = \eta/\eta_0 = t/t_0$
Specific viscosity	-	$\eta_{sp} = \eta_r - 1 = (\eta - \eta_0)/\eta_0$
Reduce viscosity	Viscosity number	$\eta_{red} = \eta_{sp}/C$
Inherent viscosity	Logarithmic viscosity number	$\eta_{inh} = (\ln \eta_r)/C$
Intrinsic viscosity	Limiting viscosity number	$[\eta] = (\eta_{sp}/C)_{C=0} = ((\ln \eta_r)/C)_{C=0}$

4.3 การศึกษาความเข้ากันได้ของพอลิเมอร์เบลนด์ [62]

Krigbaum และ Wall [63] ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของความหนืดอินทรีนซิกที่มีผลต่อความเข้ากันได้ของพอลิเมอร์เบลนด์ในสภาวะของแข็งได้จากสมการ

$$\eta_{sp} = [\eta_1]C_1 + [\eta_2]C_2 + b_{11}C_1^2 + b_{22}C_2^2 + 2b_{12}C_1C_2 \quad (4.9)$$

เมื่อ η_{sp} คือ ความหนืดจำเพาะของสารละลายพอลิเมอร์ผสม

$[\eta_1]$ คือ ค่าความหนืดอินทรีนซิกของส่วนประกอบที่ 1 ในสารละลายพอลิเมอร์ผสม

$[\eta_2]$ คือ ค่าความหนืดอินทรีนซิกของส่วนประกอบที่ 2 ในสารละลายพอลิเมอร์ผสม

C_1 คือ ความเข้มข้นของส่วนประกอบที่ 1 ในสารละลายพอลิเมอร์ผสม

C_2 คือ ความเข้มข้นของส่วนประกอบที่ 2 ในสารละลายพอลิเมอร์ผสม

b_{12} คือ สัมประสิทธิ์แรงกระทำระหว่างส่วนประกอบ 1, 2 ในสารละลายพอลิเมอร์ผสม

b_{11} และ b_{22} คือ ค่าสัมประสิทธิ์แรงกระทำของส่วนประกอบที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

ในสารละลายพอลิเมอร์ผสม ค่า b_{11} และ b_{22} สามารถหาได้จากสมการ (4.10)

$$b_{ii} = k_i [\eta_i]^2 \quad (4.10)$$

โดย

b_{ii} เป็นค่าสัมประสิทธิ์แรงกระทำของส่วนประกอบ i ในสารละลายพอลิเมอร์ผสม

$[\eta_i]$ เป็นค่าความหนืดอินทรีนซิกของส่วนประกอบ i ในสารละลายพอลิเมอร์ผสม

ส่วน k_i เป็นค่าคงที่ของส่วนประกอบที่ i ในสารละลายพอลิเมอร์ผสมที่ได้จากค่าความชันจากการพล็อตกราฟของสมการของ Huggins [34] เป็นดังนี้

$$\frac{\eta_{sp}}{C} = [\eta_i] + k_i [\eta_i]^2 C \quad (4.11)$$

Williamson และ Wright [64] ใช้ค่า b_{11} และ b_{22} ไปคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แรงกระทำระหว่างส่วนประกอบ 1 และ 2 (b_{12}^*) ได้หาความสัมพันธ์จากสมการ (4.12)

$$b_{12}^* = (b_{11} + b_{22}) / 2 \quad (4.12)$$

Krigbaum และ Wall [63] ได้นำค่า b_{11} และ b_{22} ไปแทนค่าในสมการ (4.9) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แรงกระทำระหว่างพอลิเมอร์ทั้งสองในที่นี้คือ ค่าสัมประสิทธิ์แรงกระทำที่ได้จากการทดลอง (b_{12}) นำมาเปรียบเทียบกับค่าที่ได้จากทฤษฎี (b_{12}^*) เพื่อศึกษาหาลักษณะความเข้ากันได้ของพอลิเมอร์ผสม ดูได้จากพารามิเตอร์ของ Δb โดยที่

$$\Delta b = (b_{12}) - (b_{12}^*) \quad (4.13)$$

ถ้าในระบบของสารละลายพอลิเมอร์ผสมที่ได้มีค่า Δb เป็นลบ แสดงว่าพอลิเมอร์สองตัวนี้ผสมเข้ากันไม่ได้หรือผสมเข้ากันได้บางส่วน โดยมีแรงกระทำเป็นแรงผลักกระทำต่อกัน แต่ถ้าในระบบของสารละลายพอลิเมอร์ผสมที่ได้มีค่า Δb มีค่าเป็นบวก แสดงว่าสามารถผสมเข้ากันได้ ในที่นี้จะได้ว่าอาจมีแรงกระทำต่อกัน ซึ่งเป็นแรงดึงดูดกระทำต่อกัน

4.4 ความเข้ากันได้ของพอลิเมอร์เบลนด์ระหว่าง PLLA และ PCL

โดยทฤษฎีของ Flory-Huggins

การประยุกต์นำทฤษฎีของ Flory-Huggins [34] มาใช้เพื่อหาการลดลงของอุณหภูมิหลอมเหลวของพอลิเมอร์เบลนด์ระหว่าง PLLA กับ PCL ที่เตรียมโดยวิธีการหลอมตัวผสมกัน ซึ่งการทำนายความเข้ากันได้ของพอลิเมอร์เบลนด์ทางทฤษฎีในส่วนที่เป็นข้อสันนิษฐาน ทำได้โดยการคำนวณค่าพารามิเตอร์ของการละลายและแรงกระทำของพอลิเมอร์ แต่ในส่วนที่เป็นผลึกสามารถทำได้โดยการคำนวณค่าจากทฤษฎีของ Flory-Huggins

$$\frac{1}{T_m} - \frac{1}{T_m^0} = \frac{-RV_2}{\Delta H^0 V_1} \left[\frac{\ln \phi_2}{x_2} + \left(\frac{1}{x_2} - \frac{1}{x_1} \right) \phi_1 + \chi_{12} \phi_1^2 \right] \quad (4.14)$$

โดยที่

T_m = จุดหลอมเหลวสมดุล (equilibrium melting point) ของพอลิเมอร์เบลนด์
มีหน่วย; K

T_m^0 = จุดหลอมเหลวสมดุลของพอลิเมอร์ในส่วนที่เป็นผลึกของพอลิเมอร์ที่ยังคงเหลือ
อยู่ในขณะทำการเบลนด์ (equilibrium melting point of the crystallisable
homopolymer) มีหน่วย; K

R = ค่าคงที่ของก๊าส

ΔH° = ความร้อนในการระเหยของ 100% ของผลึก (heat of fusion for the 100% crystallisable component)

V_1 = ปริมาตรโมลาร์ของหน่วยซ้ำของพอลิเมอร์ในส่วนที่เป็นอสัณฐาน; cm^3/mole

V_2 = ปริมาตรโมลาร์ของหน่วยซ้ำของพอลิเมอร์ในส่วนที่เป็นผลึก; cm^3/mole

x_1 = ดีกรีของพอลิเมอร์ไร้แขนของพอลิเมอร์ในส่วนที่เป็นอสัณฐาน

x_2 = ดีกรีของพอลิเมอร์ไร้แขนของพอลิเมอร์ในส่วนที่เป็นผลึก

ϕ_1 = สัดส่วนปริมาตรของพอลิเมอร์ในส่วนที่เป็นอสัณฐาน

ϕ_2 = สัดส่วนปริมาตรของพอลิเมอร์ในส่วนที่เป็นผลึก

χ_{12} = ค่าแรงกระทำของ Flory-Huggins

เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับพอลิเมอร์เบลนด์ระหว่าง PLLA กับ PCL ที่มีลักษณะโครงสร้างเป็นกิ่งผลึก จึงจัดเทอมต่างๆ เขียนใหม่ได้เป็น

$$\frac{\Delta H^\circ V_1}{RV_2} \left(\frac{1}{T_m} - \frac{1}{T_m^\circ} \right) + \frac{\ln \phi_2}{x_2} + \left(\frac{1}{x_2} - \frac{1}{x_1} \right) \phi_1 = -\chi_{12} \phi_1^2 \quad (4.15)$$

ซึ่งได้ค่าแรงกระทำของ Flory-Huggins (χ_{12}) จากความชันที่ได้จากการพล็อตกราฟระหว่างเทอมทางซ้ายมือกับ ϕ_1^2 เทอมทางขวามือ ของสมการ (4.15)

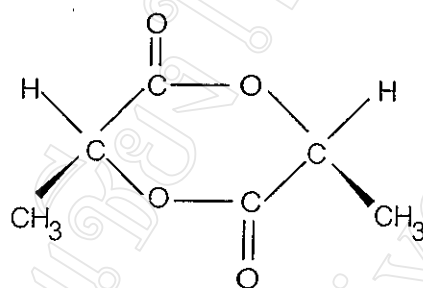
โดยการทำนายทางทฤษฎีของความเข้ากันได้ของพอลิเมอร์ในส่วนที่เป็นผลึก โดยใช้ทฤษฎี Flory-Huggins ถ้าค่าแรงกระทำของ Flory-Huggins (χ_{12}) ของพอลิเมอร์เบลนด์ที่ได้จากเตรียมโดยการหลอมตัวผสมกันมีค่าเป็นลบ แสดงว่าพอลิเมอร์เบลนด์คู่นั้น สามารถผสมเข้ากันได้ และเมื่อนำค่า χ_{12} มาพล็อตกราฟ ถ้าเส้นกราฟที่ได้ผ่านจุดเริ่มต้น แสดงว่าการเบลนด์ไม่ขึ้นอยู่กับการสัดส่วน แต่ถ้าเส้นกราฟที่ได้ไม่ผ่านจุดเริ่มต้น แสดงว่าการเบลนด์ที่ได้ขึ้นอยู่กับการสัดส่วนของพอลิเมอร์เบลนด์

4.5 พอลิเมอร์ที่ใช้ในการทดลอง

พอลิเมอร์ที่ใช้ในการทดลองมี 2 ตัวคือ Poly(L-lactic acid) และ Polycaprolactone ในการทดลองนี้ได้เลือกพอลิเมอร์ชนิดพอลิ-แอลฟา-เอสเทอร์ (poly- α -ester) ทั้งนี้เพราะเป็นพอลิเมอร์ที่สามารถเกิดปฏิกิริยาไฮโดรลิซิสแบบธรรมดาภายในร่างกายได้ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้จากปฏิกิริยานี้จะไม่เป็นพิษต่อร่างกาย

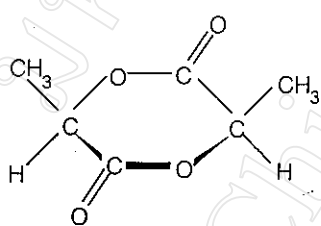
4.5.1 Poly(L-lactic acid); PLLA [65-67]

มอนอเมอร์ที่ใช้ในการสังเคราะห์ poly(L-lactic acid) คือ dilactide ทำให้พอลิเมอร์ที่ได้นี้อาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “polylactide” ซึ่งมอนอเมอร์ dilactide ประกอบด้วยโมเลกุลที่เป็นวงของ lactic acid 2 โมเลกุล โดยมีโครงสร้างทางเคมีดังนี้

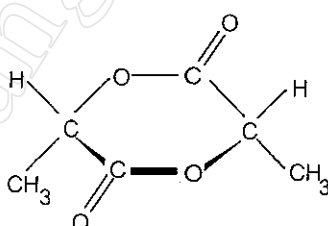
L-lactide

Dilactide มีสมบัติเป็น optical isomer ชนิดไชนิสม์ (enantiomer) นั่นคือสารที่มีสูตรโมเลกุลเหมือนกัน แต่มีการจัดตัวของโมเลกุลแบบ 3 มิติ (configuration) ที่ต่างกัน จึงเป็นผลทำให้การหมุนแสงโพลาไรซ์แตกต่างกัน โดยที่ dilactide ตัวหนึ่งจะหมุนระนาบแสงโพลาไรซ์ไปทางขวา (+ หรือ dextrorotatory; (D)) และอีกตัวหนึ่งจะหมุนระนาบแสงโพลาไรซ์ไปทางซ้าย (- หรือ levorotatory; (L)) ในการเรียกชื่อ dilactide ทั้งสองตัวนี้โดยใช้ระบบ D, L ของ Rosanoff และ Fischer [68] ดังโครงสร้างต่อไปนี้

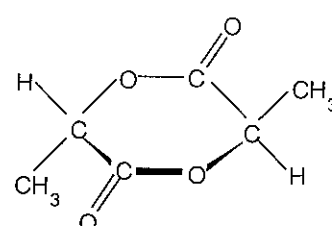
D-form หรือ

D-dilactide

L-form หรือ

L-dilactide

DL-form หรือ

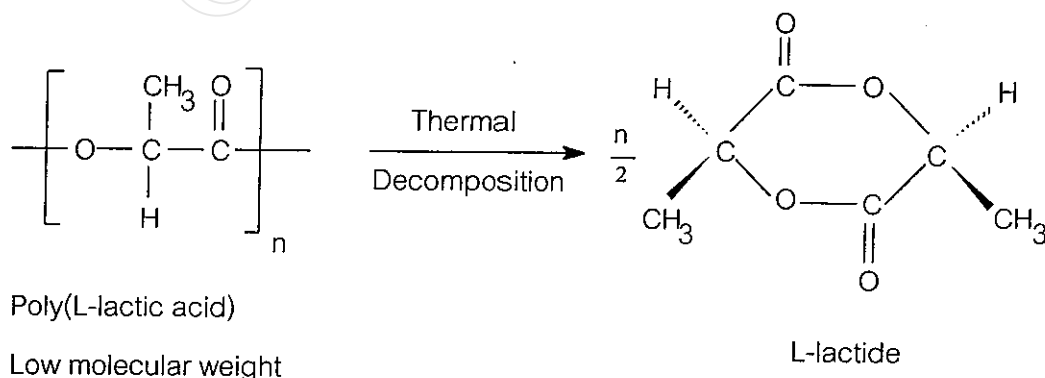
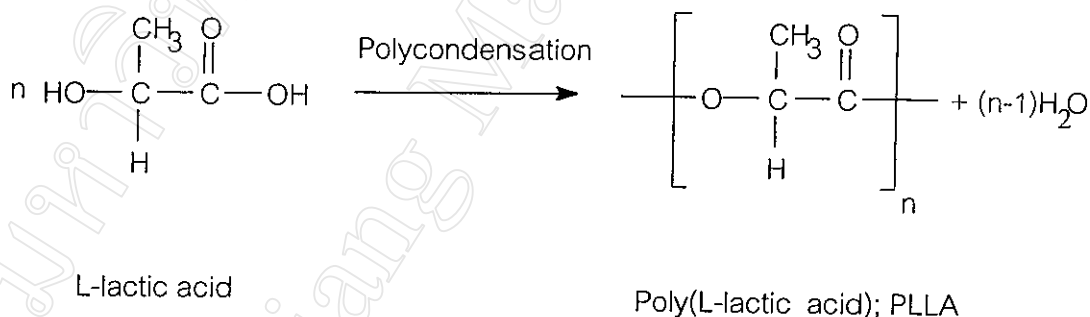
DL-dilactide

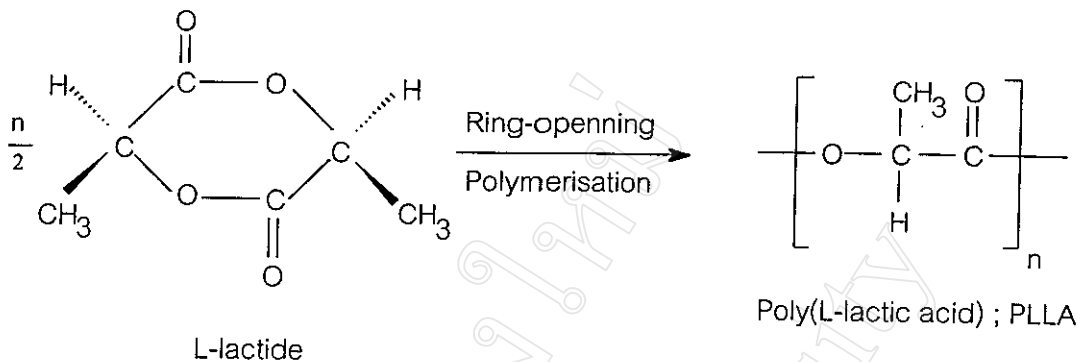
ทั้ง L-dilactide และ D-dilactide เป็น mirror image ซึ่งกันและกัน มีสมบัติทางเคมีและทางกายภาพเหมือนกัน เช่น จุดหลอมเหลว จุดเดือด ไดโพลโมเมนต์ ความสามารถในการละลาย ยกเว้นความสามารถในการหมุนระนาบแสงโพลาไรซ์ที่มีความแตกต่างกันเท่านั้น ถ้านำคู่อิชนิสม์ผสมด้วยปริมาณที่เท่ากัน จะได้ราซีมิก มิกซ์เจอร์ (racemic mixture) ของมอนอเมอร์ dilactide

Poly(L-lactic acid) ที่นิยมเอามาทำเป็นแมทริกซ์จ่ายยา จะอยู่ในรูปของ P(DL-LA) และ PLLA แต่ไม่พบว่าใช้พวก PDLA ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพวก D-form ไม่สามารถเกิดเมตาโบไลซ์ (metabolise) ได้ภายในร่างกายมนุษย์ พอลิเมอร์พวก P(DL-LA) มีลักษณะเป็นอสัณฐาน (amorphous) อย่างเดียว ส่วน PLLA มีลักษณะของอสัณฐานปะปนกับลักษณะของผลึก เรียกลักษณะเช่นนี้ว่า กึ่งผลึก (semi-crystalline)

4.5.1.1 การสังเคราะห์ Poly(L-lactic acid) [69-70]

ในการทดลองนี้ได้ทำการสังเคราะห์ Poly(L-lactic acid); PLLA ทำพอลิเมอร์ไรเซชันแบบเปิดวง (ring-opening polymerisation) ของ L-lactide โดยการใช้สแตนนัส ออกโตเอต (stannous octoate) เป็นตัวเริ่มปฏิกิริยาที่อุณหภูมิ 140 °C เป็นระยะเวลา 24 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนการสังเคราะห์ดังต่อไปนี้

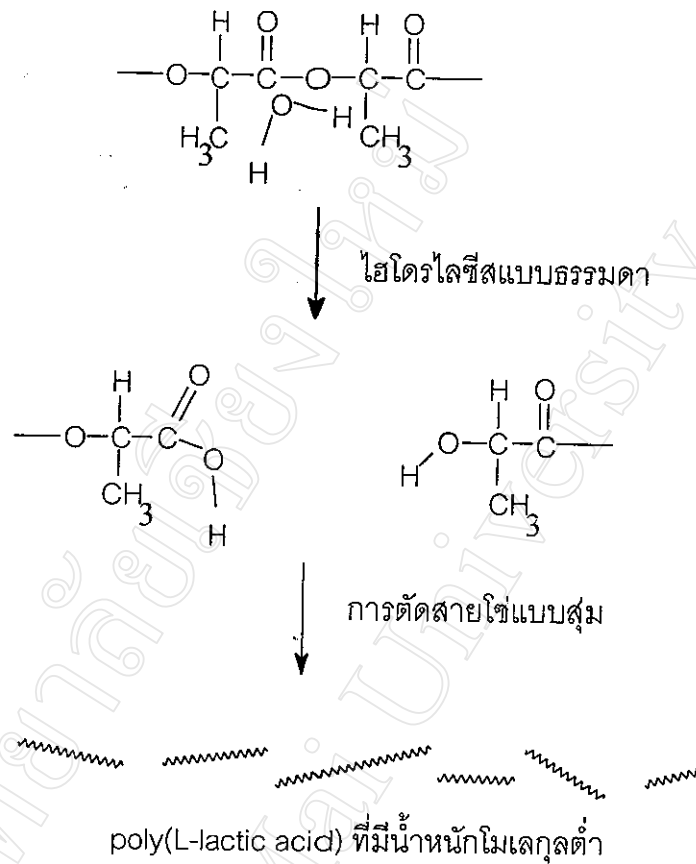

ในการสังเคราะห์ Poly(L-lactic acid) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ โดยเริ่มต้นจากการสังเคราะห์ PLLA ที่มีน้ำหนักโมเลกุลต่ำ โดยวิธีพอลิเมอไรเซชันแบบควบแน่นของ L-lactic acid โดยใช้กรดพารา-โทลูอินซัลโฟนเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา และใช้อุณหภูมิในการพอลิเมอไรส์ที่ 160 °C เพื่อกำจัดน้ำจนหมด จากนั้นทำการสลายตัวด้วยความร้อนในขั้นตอนที่สอง โดยใช้สารแอนติโมนีไตรออกไซด์เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา การสลายตัวที่อุณหภูมิ 220-250 °C ได้ผลึกของ L-lactide แล้วทำการละลายและตกตะกอนใหม่ในสารละลายเอทิลอะซิเตต 2-3 ครั้ง กรองตะกอน แล้วนำตะกอนที่ได้อบให้แห้งในตู้อบสุญญากาศ หลังจากนั้นทำพอลิเมอไรเซชันแบบเปิดวงของ L-lactide ในขั้นตอนที่สาม โดยใช้สแตนนัสออกไซด์เป็นตัวยเร่งปฏิกิริยาที่ทำการเตรียมมอนอเมอร์ L-lactide ใน glove box ภายใต้บรรยากาศของไนโตรเจน แล้วนำมาทำการพอลิเมอไรส์ที่อุณหภูมิคงที่ไว้ที่ 140 °C ใช้เวลา 24 ชั่วโมง ได้ poly(L-lactic acid) เป็นของแข็ง นำไปละลายในคลอโรฟอร์ม แล้วทำการตกตะกอนด้วยนอร์มัล-เฮกเซนได้ตะกอน poly(L-lactic acid) หลังจากนั้นกรองตะกอน แล้วนำไปอบให้แห้งในตู้อบสุญญากาศ

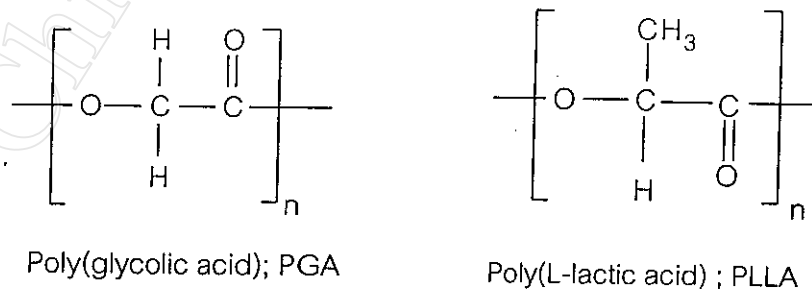
4.5.1.2 สมบัติของ Poly(L-lactic acid) [65, 67, 71]

poly(L-lactic acid) มีสมบัติต่างๆ ดังเช่น อุณหภูมิหลอมตัวของผลึก; $T_m \approx 180^\circ\text{C}$ อุณหภูมิเปลี่ยนสถานะคล้ายแก้ว; $T_g \approx 60^\circ\text{C}$ ส่วนการละลายของ poly(L-lactic acid) จะสามารถละลายในตัวทำละลายอินทรีย์ได้เพียงเล็กน้อย แต่ละลายได้ดีในตัวทำละลายที่เป็นสารประกอบไฮโดรคาร์บอน โดยเฉพาะสารพวกที่มีคลอรีนเป็นองค์ประกอบ เช่น คลอโรฟอร์ม และสารละลายไตรคลอโรเอทิลีน เป็นต้น ส่วนน้ำหนักโมเลกุลของ poly(L-lactic acid) ที่นำมาประยุกต์ใช้มีตั้งแต่ 10^3 ถึง 10^5 ซึ่ง poly(L-lactic acid) มีสมบัติเป็นพอลิเอสเทอร์ที่สามารถสลายตัวได้ทางชีวภาพโดยการเกิดปฏิกิริยาไฮโดรลิซิสแบบธรรมดาแสดงดังรูป 4.4

รูป 4.4 การเกิดปฏิกิริยาไฮโดรไลซิสแบบธรรมดาของ poly(L-lactic acid)

เมื่อเริ่มทำการสังเคราะห์ Poly(glycolic acid); PGA มีชื่อทางการค้าว่า "DEXON" ซึ่ง PGA เป็นพอลิเมอร์ตัวแรกที่ถูกคิดค้นในการทำไหมละลายสำหรับนำไปใช้เป็นโครงยึดชั่วคราว มีสูตรโครงสร้างเป็น

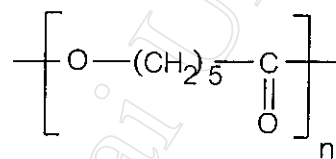

จากสูตรโครงสร้างของ PGA ที่ทำการเปรียบเทียบกับ PLLA ได้ว่าถ้าทำการเปลี่ยนจากไฮโดรเจนอะตอม (H) ไปเป็นหมู่เมทิล (CH₃) ทำให้มีสมบัติชอบน้ำและเปอร์เซ็นต์การเกิดผลึกลดลง แต่ PLLA มีความยืดหยุ่นต่ำ จึงทำการเบลนด์กับ polycaprolactone ซึ่งมีหมู่เมทิลในสายโซ่ที่จะสามารถเพิ่มความยืดหยุ่นของพอลิเมอร์ได้

4.5.2 Polycaprolactone [47, 73-74]

polycaprolactone เป็นพอลิเมอร์ที่รู้จักกันทั่วไป ที่นำมาใช้งานกันมาก จึงได้มีวิธีการสังเคราะห์ polycaprolactone หลายวิธี ดังเช่น พอลิเมอไรเซชันแบบอียนลบ (anionic polymerisation) พอลิเมอไรเซชันแบบอียนบวก (cationic polymerisation) พอลิเมอไรเซชันแบบโคออร์ดิเนชัน (coordination polymerisation) และพอลิเมอไรเซชันแบบแรดิคัล (radical polymerisation)

Polycaprolactone เป็นพอลิเมอร์ที่สามารถสลายตัวได้เองทางชีวภาพ สามารถทำให้เกิดการสลายตัวได้ด้วยจุลินทรีย์ (microorganisms) ในสิ่งแวดล้อม โดยใช้ระยะเวลาในการสลายตัวทางชีวภาพประมาณ 1 ปี สูตรโครงสร้างทางเคมี polycaprolactone มีดังนี้

Polycaprolactone; PCL

Polycaprolactone มีลักษณะโครงสร้างเป็นกิ่งผลึก และมีสมบัติทางกายภาพต่างๆ เช่น มีสมบัติเป็นวัสดุแข็ง เหนียว ทนต่อการหักงอ และมีความสามารถละลายได้ในตัวทำละลายหลายชนิด เช่น เบนซีน (benzene) โทลูอีน (toluene) คลอโรฟอร์ม (chloroform) เมทิลีน คลอไรด์ (methylene chloride) คาร์บอนเตตระคลอไรด์ (carbon tetrachloride) เตตระไฮโดรฟิวแรน (tetrahydrofuran) ไซโคลเฮกซะโนน (cyclohexanone) ไดไฮโดรไพแรน (dihydropyran) และ 2 - ไนโตรโพรเพน (2-nitropropane) ส่วนค่าอุณหภูมิการเปลี่ยนสถานะคล้ายแก้วของ PCL อยู่ในช่วงประมาณ -60 ถึง -70 °C ขึ้นอยู่กับเปอร์เซ็นต์ของผลึกในโครงสร้างกิ่งผลึก และมีค่าอุณหภูมิของการหลอมตัวของผลึกอยู่ในช่วง 59-64 °C ขึ้นอยู่กับขนาดของผลึกและปัจจัยอื่นๆ ส่วนค่าความร้อนในการหลอมเหลว (heat of fusion; ΔH_f) ของ 100% ในส่วนของผลึกมีค่าประมาณ 139.5 J/g

สมบัติทางกายภาพที่สำคัญบางอย่างของ PCL แสดงไว้ในตาราง 4.3 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบสมบัติทางกายภาพและทางเชิงกลบางอย่างของ PLLA กับ PCL แสดงไว้ในตาราง 4.4

ตาราง 4.4 สมบัติทางกายภาพที่สำคัญบางอย่างของ Polycaprolactone
ที่มีน้ำหนักโมเลกุล 40,000 ที่อุณหภูมิ 25 °C [47, 73]

มอดุลัส (modulus; psi)	50,000
ความเค้นที่จุดคราก (Yield stress; psi)	1,600
ระยะยืดจนขาด (Elongation at break %)	≈ 750
ความทนแรงดึง (Tensile strength; psi)	3,500
จุดหลอมเหลว (melting temperature; °C)	63
อุณหภูมิเปลี่ยนสถานะคล้ายแก้ว (Glass transition temperature; °C)	
- ออสัญฐาน (amorphous)	-71
- กึ่งผลึก (partially crystalline)	-60
ความหนาแน่น (Density; g/cm ³)	
20 °C	1.149
30 °C	1.143
62 °C	1.069
ค่าคงที่ความชื้น (Equilibrium moisture content %)	
50% ความชื้นสัมพัทธ์ (relative humidity)	0.07
100% ความชื้นสัมพัทธ์ (relative humidity)	0.43

ตาราง 4.5 แสดงการเปรียบเทียบสมบัติทางกายภาพและสมบัติทางเชิงกลบางอย่าง
ของ poly(L-lactic acid) กับ polycaprolactone [74]

สมบัติของพอลิเมอร์	Poly(L-lactic acid)	Polycaprolactone
อุณหภูมิการเปลี่ยนสถานะคล้ายแก้ว (glass transition temperature; °C)	≈ 60	-
จุดหลอมเหลว (melting temperature; °C)	130 – 196	55 – 65
อุณหภูมิในการสลายตัว (decomposition temperature; °C)	245	≥ 250

ตาราง 4.5 (ต่อ)

สมบัติของพอลิเมอร์	Poly(L-lactic acid)	Polycaprolactone
ความทนแรงดึง (tensile strength; Mpa)	50	21 - 31
ความยืดหยุ่นหรือระยะยืดจนขาด (elongation at break; %)	3	600 - 1000
การแพร่ผ่านของก๊าซออกซิเจน (oxygen permeability; cm ³ /m ² day)	500	115
ความหนาแน่น (density; g/cm ³)	≈1.247	≈1.100
ระยะเวลาในการสลายตัวทางชีวภาพ (biodegradation time)	≈ 6 เดือน	≈ 1 ปี

4.6 การเบลนด์ระหว่าง PLLA กับ PCL

ทำการเตรียมพอลิเมอร์เบลนด์ระหว่าง PLLA กับ PCL โดย 3 วิธี คือ การเบลนด์ทางกายภาพ การเบลนด์โดยวิธีการทำเป็นสารละลายและการเบลนด์โดยวิธีการหลอมตัวผสมกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การเบลนด์ทางกายภาพ โดยทำการบดผสม PLLA กับ PCL ในสัดส่วน 80/20% แล้วนำไปหาลักษณะเฉพาะ

การเบลนด์โดยวิธีทำเป็นสารละลาย โดยนำพอลิเมอร์ผสมในคลอโรฟอร์ม พร้อมทั้งทำรีฟลักซ์เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จนสารละลายพอลิเมอร์ผสมเป็นเนื้อเดียวกัน หลังจากนั้นเทใส่จานเพาะเชื้อเพื่อทำเป็นแผ่นฟิล์ม ระเหยเอาตัวทำละลายออกอย่างช้าๆ ในเดซิเคเตอร์ จนแผ่นฟิล์มแห้ง นำไปอบในตู้อบสูญญากาศที่อุณหภูมิ 50 °C เป็นเวลา 1 วัน หรือมากกว่า จนน้ำหนักคงที่ เก็บถุงพลาสติกใส่ไว้ในเดซิเคเตอร์ เพื่อเอาไว้ทดสอบต่อไป

การเบลนด์โดยหลอมตัวผสมกัน นำ PLLA ผสมกับ PCL โดยการหลอมตัวผสมกันในหลอดทดลองที่ต่อเข้ากับเครื่องคน ทำภายใต้บรรยากาศของไนโตรเจนที่อุณหภูมิ 190 °C

เป็นเวลา 1 ชั่วโมง แล้วปิดเครื่องคน ทิ้งไว้ให้เย็นลงอย่างช้าๆ จนถึงอุณหภูมิห้องใช้เวลา 1 วัน บดให้ละเอียด แล้วเก็บไว้ในเดซิเคเตอร์ เพื่อทดสอบต่อไป ซึ่งวิธีการหลอมตัวผสมกันนี้ ได้ทำการแปรสัดส่วน อุณหภูมิ เวลา และการใส่สารตัวเร่ง

4.7 การหาความหนืด

ในการทดลองนี้ใช้วิสโคมิเตอร์แบบยูเบโลฮีด โดยทำการต่อวิสโคมิเตอร์กับ Schott-Gerate AVS 300 Automatic Viscosity Measuring System ซึ่งวิสโคมิเตอร์ถูกยึดไว้ด้วยที่ยึดและแช่ในอ่างควบคุมอุณหภูมิ ทำการวัดเวลาของการไหลของสารละลายจากเครื่องพิมพ์ข้อมูล แต่ก่อนใช้วิสโคมิเตอร์ ต้องทำความสะอาดภายในหลอดคาปิลลารี ด้วยตัวทำละลายหรือสารละลายที่ต้องการทดสอบ แล้วเตรียมสารละลายที่มีความเข้มข้นช่วง 0.2--1.0 g/dl ละลายพอลิเมอร์ในคลอโรฟอร์มจนเป็นเนื้อเดียวกัน ปิเปตสารละลายปริมาตร 15 ml ใส่ในวิสโคมิเตอร์ นำไปแช่ในอ่างควบคุมอุณหภูมิที่ $30.0 \pm 0.1^{\circ}\text{C}$ ใช้เวลา ≈ 15 นาที เพื่อให้อุณหภูมิสมดุล ก่อนเริ่มทำการวัดเวลาของการไหล ทำซ้ำ 3 ครั้ง เพื่อให้มีความคลาดเคลื่อนต่ำกว่า $\pm 0.2\%$ ของค่าเฉลี่ย โดยการทดลองเริ่มจากสารละลายที่มีความเข้มข้นต่ำๆ ไปยังสารละลายที่มีความเข้มข้นสูงๆ แล้วนำค่าที่ได้ไปคำนวณหาความหนืดต่อไป